C/2024/1761

22.3.2024.

P9_TA(2023)0321

Odnosi s Bjelarusom

Rezolucija Europskog parlamenta od 13. rujna 2023. o odnosima s Bjelarusom (2023/2041(INI))

(C/2024/1761)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Bjelarusu,

— uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 12. listopada 2020. te 21. i 22. listopada 2021. o Bjelarusu,

— uzimajući u obzir zajedničku izjavu sa sastanka na vrhu Istočnog partnerstva od 15. prosinca 2021. u Bruxellesu,

— uzimajući u obzir izjavu ministara vanjskih poslova skupine G7 o Bjelarusu od 4. studenoga 2022.,

— uzimajući u obzir izjavu visokog predstavnika Josepa Borrella od 3. ožujka 2023. o izricanju presude Alesu Bjaljackom i drugim borcima za ljudska prava i izjavu visokog predstavnika Josepa Borrella od 17. siječnja 2023. o suđenjima oporbenim čelnicima i novinarima u Bjelarusu,

— uzimajući u obzir izvješća od 4. svibnja 2022. i 20. srpnja 2022. koje je posebna izvjestiteljica UN-a za stanje ljudskih prava u Bjelarusu Anaïs Marin uputila Vijeću UN-a za ljudska prava te poziv stručnjaka UN-a od 10. listopada 2022. da se hitno oslobode dobitnik Nobelove nagrade za ljudska prava Ales Bjaljacki i ostali borci za prava u Bjelarusu, kao i komentar glasnogovornice UN-a za ljudska prava Ravine Shamdasani od 3. ožujka 2023. o izricanju presude borcima za ljudska prava u Bjelarusu,

— uzimajući u obzir izjavu o neovisnosti Bjelarusa od Sovjetskog Saveza od 25. kolovoza 1991.,

— uzimajući u obzir Deklaraciju o suverenosti države Bjeloruske Sovjetske Socijalističke Republike od 27. srpnja 1990.,

— uzimajući u obzir Sporazum iz Belaveže koji je 10. prosinca 1991. ratificiralo Vrhovno vijeće Bjelarusa, koje je proglasilo prestanak postojanja Sovjetskog Saveza,

— uzimajući u obzir Ustav Republike Bjelarus, usvojen 15. ožujka 1994.,

— uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima, Povelju Ujedinjenih naroda, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvenciju protiv mučenja i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja te sve druge konvencije o ljudskim pravima kojih je Bjelarus potpisnik,

— uzimajući u obzir Bečku deklaraciju i Akcijski program donesen 25. lipnja 1993.,

— uzimajući u obzir Ugovor o neširenju nuklearnog oružja,

— uzimajući u obzir Memorandum iz Budimpešte o sigurnosnim jamstvima,

— uzimajući u obzir Svjetsko izvješće organizacije Human Rights Watch o Bjelarusu za 2022.,

— uzimajući u obzir Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta,

— uzimajući u obzir drugo evaluacijsko izvješće Vijeća Europe o aktivnostima Skupine stručnjaka za suzbijanje trgovine ljudima od 28. lipnja 2022. koje se odnosi na provedbu Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovine ljudima u Bjelarusu,

— uzimajući u obzir izvješća visokog povjerenika UN-a za ljudska prava od 4. ožujka 2022. I 3. veljače 2023. o stanju ljudskih prava u Bjelarusu prije i nakon predsjedničkih izbora 2020.,

— uzimajući u obzir izvješće moskovskog mehanizma Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) od 11. svibnja 2023. o ozbiljnoj prijetnji ljudskoj dimenziji OESS-a u Bjelarusu od 5. studenoga 2020.,

— uzimajući u obzir izvješće o istrazi u okviru misije za utvrđivanje činjenica Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva iz srpnja 2022. pod naslovom „Događaj koji uključuje let Ryanaira FR4978 u zračnom prostoru Bjelarusa 23. svibnja 2021.”,

— uzimajući u obzir Rezoluciju 2495 (2023) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 27. travnja 2023. pod naslovom „Deportacije i prisilno premještanje ukrajinske djece i drugih civila u Rusku Federaciju ili u privremeno okupirana ukrajinska područja: stvaranje uvjeta za njihov siguran povratak, zaustavljanje tih zločina i kažnjavanje počinitelja”,

— uzimajući u obzir Odluku Međunarodne organizacije rada (MOR) GB.347/INS/14(Rev.1) od 20. ožujka 2023. i njezinu rezoluciju od 12. lipnja 2023. u vezi s mjerama koje je Upravno tijelo preporučilo u skladu s člankom 33. Ustava MOR-a o Bjelarusu,

— uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,

— uzimajući u obzir izvješće Odbora za vanjske poslove (A9-0258/2023),

A. budući da tri godine nakon lažnih predsjedničkih izbora 9. kolovoza 2020. nelegitimni režim Aljaksandra Lukašenke pogoršava svoju sustavnu represiju protiv bjeloruskog naroda, koja obuhvaća sve segmente društva, uključujući ranjive i marginalizirane pojedince; budući da su sudovi na različite načine kaznili više od 3 000 osoba na temelju politički motiviranih optužbi i više od 1 500 osoba i dalje je u zatvoru zbog političkih razloga, dok su tisuće drugih mučeni kako ne bi priznali da imaju takav status i žive pod stalnim pritiskom zastrašivanja, prijetnji i mogućih uhićenja i izmišljenih optužbi; budući da je Lukašenkin režim izvršio stotine političkih osuda na temelju kaznenih optužbi, uključujući oduzimanje licenci gotovo 100 bjeloruskih odvjetnika, zatvaranje stotina medijskih kuća i brisanje iz registra više od 1 000 nevladinih organizacija (NVO); budući da su brojni poduzetnici iz medija i novinari bili prisiljeni pobjeći iz Bjelarusa i ponovno pokrenuti svoje aktivnosti u egzilu, prvenstveno u Litvi i Poljskoj; budući da je više od 30 novinara i medijskih djelatnika i dalje u zatvoru na temelju lažnih kaznenih optužbi; budući da su zatvorena četiri velika neovisna sindikata i bjeloruski Kongres demokratskih sindikata te da je zatvoreno najmanje 14 njihovih čelnika i članova; budući da se oslobođeni politički zatvorenici suočavaju s ekstremnom diskriminacijom zbog režima kojim im se zabranjuje slobodno kretanje i sprečava pristup tržištu rada, bankovnim računima i drugoj financijskoj imovini; budući da je djelovanje režima i uskraćivanje zdravstvene skrbi i pravne pomoći rezultiralo smrću političkih zatvorenika, među ostalim Vitolda Ašuraka, Dzmitrija Dudoitsa, Aljaksandra Vikhora, Mikalaija Klimovicza, Dzmitrija Sarokina i Alesa Puškina; budući da je oko 300 000 Bjelorusa samo posljednjih godina pobjeglo iz zemlje zbog straha od slične sudbine;

B. budući da se u izvješćima visokog povjerenika UN-a za ljudska prava o stanju u Bjelarusu represija koju provodi Lukašenkin režim uspoređuje sa zločinima protiv čovječnosti;

C. budući da se u svibnju i lipnju 2023. obilježava treća godina od kada su bjeloruski oporbeni bloger Sjergej Cihanouski i Viktar Babaryka uhićeni na temelju politički motiviranih optužbi u okviru njihove kandidature za bjelorusko predsjedništvo; budući da se Palina Sharenda-Panasiuk, politička zatvorenica i aktivistica građanske kampanje europskog Bjelarusa, odlučila odreći svojeg bjeloruskog državljanstva u znak prosvjeda protiv strašnih uvjeta u zatvoru, a nakon što je podnijela službeni zahtjev odvedena je na psihijatrijski pregled i njezina lokacija otada nije poznata;

D. budući da se najmanje 1 300 djece s invaliditetom u Bjelarusu nalazi u ustanovama koje imaju problema s pravilnom dijagnozom, obrazovanjem ili društvenom reintegracijom te im nedostaju javna odgovornost i transparentnost;

E. budući da međunarodna zajednica, uključujući EU i njegove države članice nisu priznale rezultate lažnih predsjedničkih izbora te da ne priznaju Aljaksandra Lukašenku kao predsjednika Bjelarusa; budući da bjeloruske vlasti nisu provele učinkovite istrage raširenih navoda o mučenju i drugom zlostavljanju mirnih prosvjednika od strane policijskih službenika u kolovozu 2020. nakon lažnog predsjedničkog glasovanja;

F. budući da režim uklanja posljednje preostale dijelove političkog pluralizma u zemlji, uključujući predstojeću takozvanu ponovnu registraciju političkih stranaka koja će vjerojatno dovesti do ukidanja svih stranaka osim onih koje podupiru režim; budući da se novim osnivanjem iz veljače 2022. stvaraju nove nedemokratske institucije koje služe samo kako bi se osiguralo da se režim održi na vlasti i parlament izgubi posljednji privid glasa nad političkim procesom;

G. budući da su u siječnju 2022. na snagu stupile izmjene bjeloruskog Kaznenog zakona kojima se ponovno uvodi kaznena odgovornost za sudjelovanje u aktivnostima neregistriranih organizacija; budući da trenutačno nijedna organizacija za ljudska prava u zemlji ne djeluje zakonito; budući da su u svibnju 2022. na snagu stupile dodatne izmjene Kaznenog zakona, kojima su vlasti proširile primjenu smrtne kazne na pokušaje terorističkih djela, što je optužba koja se prije koristila u suđenjima političkim aktivistima; budući da je Lukašenka u srpnju 2022. svojim potpisom potvrdio zakon kojim se omogućuju istrage i suđenja u odsutnosti na temelju 48 članaka Kaznenog zakona; budući da je u siječnju 2023. Lukašenkin režim donio zakon kojim će se oduzeti državljanstvo osobama u egzilu optuženima za takozvane zločine povezane s ekstremizmom, a na tom je popisu trenutačno više od 2 000 pojedinaca;

H. budući da Lukašenkin režim opasno ugrožava suverenitet Bjelarusa pretvaranjem Bjelarusa u satelitsku državu Rusije i omogućavanjem Rusiji da ga apsorbira u takozvani državni savez, čineći rizik od izravne okupacije iznimno visokim, protiv jasne volje većine Bjelorusa; budući da je Lukašenka predložila državni pakt Unije između Bjelarusa, Rusije i Kazahstana za razmjenu nuklearnog oružja;

I. budući da Lukašenkin režim dodatno uništava manifestacije nacionalnog identiteta bjeloruskih državljana, među ostalim jezik i kulturu; budući da provodi agresivnu politiku rusifikacije proizvoljnim pritvaranjima i posebno brutalnim postupanjem prema kulturnim ličnostima, među ostalim piscima, umjetnicima i glazbenicima, te ljudima koji javno govore bjeloruski, kao i zabranom nacionalnih i povijesnih simbola Bjelarusa, kao što su bijela, crvena i bijela zastava i grb Pahonija, te zatvaranjem izdavačkih kuća, privatnih škola i tečajeva bjeloruskog jezika;

J. budući da Lukašenkin režim i dalje marginalizira etničke, vjerske i seksualne manjine, posebno litavsku i poljsku etničku zajednicu, progonom njihovih vođa, kao što je Andrej Pačobut, zatvaranjem litavskih i poljskih obrazovnih institucija, ukidanjem obrazovanja na njihovim etničkim jezicima i uništavanjem poljskih memorijalnih groblja; budući da nastavlja i s represijom nad vjerskim zajednicama i pojedincima, čime se krši pravo na slobodu vjeroispovijesti i uvjerenja; budući da su brojni rimski katolički, prosvjednici, pravoslavni i grčki katolički svećenici i pastori bili izloženi različitim oblicima progona, od novčanih kazni do dugotrajnih zatvora; budući da bjeloruska pravoslavna crkva u mnogim slučajevima služi interesima režima, uključujući podupiranje ruske ratne agresije na Ukrajinu; budući da je pokojni nadbiskup Grodno Artemy Kishchanka bio jedini hijerarh bjeloruske pravoslavne crkve podređene Moskvi, bjelaruskog egzarhata, koji je osudio nasilje Lukašenkina režima nad mirnim prosvjednicima 2020. i zbog toga je poslan u mirovinu, tijekom koje je podvrgnut zlostavljanju koje je utjecalo na njegovo zdravlje i ubrzalo njegovu smrt;

K. budući da se LGBTI osobe u Bjelarusu suočavaju s dodatnom sustavnom diskriminacijom i nasiljem; budući da bi Bjelarus mogao uvesti zakonodavstvo o „propagandi” LGBTI osoba slično onome u Rusiji; budući da su Bjelorusi koji žive, rade ili traže utočište u Rusiji među najizloženijima transnacionalnoj represiji koju provode bjeloruske vlasti;

L. budući da bjeloruske vlasti često pribjegavaju nadzoru, cenzuri na internetu i dezinformiranju te primjenjuju tehnologiju u svrhu kontrole stanovništva; budući da je takva represivna praksa još jedan korak prema digitalnom autoritarizmu i gaženju digitalnih prava osoba u Bjelarusu, što dovodi do sve većeg zastrašivanja građana i sužavanja prostora za građansko djelovanje;

M. budući da se Bjelarus u listopadu 2022. povukao iz Prvog fakultativnog protokola Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima od 8. veljače 2023., čime je blokirao mandat Odbora UN-a za ljudska prava za primanje i preispitivanje pritužbi pojedinaca u Bjelarusu u vezi s ljudskim pravima; budući da su time Bjelorusi ostali bez međunarodne zaštite jer ni Vijeće za ljudska prava ni Europski sud za ljudska prava ne mogu razmatrati pritužbe bjeloruskih državljana;

N. budući da nezakoniti Lukašenkin režim aktivno podupire neopravdanu rusku ratnu agresiju na Ukrajinu i povezane ratne zločine te u potpunosti sudjeluje u njima; budući da režim izravno omogućuje i podupire rusku vojnu agresiju na Ukrajinu i rusku upotrebu terorističkih sredstava, kao što je dokazano preusmjeravanjem Ryanairovog leta FR4978 u svibnju 2021. i objavom kojom se pozdravlja grupa Wagner, ruska teroristička organizacija koju financira država; budući da se većina bjeloruskih državljana protivi sudjelovanju njihove zemlje u tom ratu i da su to pokazali organiziranjem mirnih prosvjeda koji su doveli do uhićenja, progona i neprimjerenog ponašanja policije, sabotaže prijevoza ruske vojne opreme i pridruživanja ili podupiranja bjeloruskih režima koji se bore zajedno s ukrajinskim oružanim snagama; budući da, kao jedina zemlja u Europi i središnjoj Aziji koja provodi smrtnu kaznu, svaki otpor uplitanju Bjelarusa u rusku ratnu agresiju na Ukrajinu odvraća primjenom smrtne kazne; budući da su EU i NATO odlučno osudili sudjelovanje Lukašenkina režima u ruskoj ratnoj agresiji na Ukrajinu te da je ono dovelo do zajedničkog pristupa organizacija na temelju sličnih ili čak zajedničkih procjena, a suradnju EU-a i NATO-a potrebno je ojačati u skladu s time;

O. budući da je 27. travnja 2023. Parlamentarna skupština Vijeća Europe jednoglasno osudila deportaciju, preodgoj i rusifikaciju ukrajinske djece, od koje su neka poslala u kamp Dubrava u vlasništvu Belaruskalija; budući da ti zločini u kojima sudjeluje Lukašenkin režim mogu predstavljati genocid;

P. budući da Lukašenkin režim predstavlja izravnu prijetnju sigurnosti EU-a i njegovih građana; budući da to dokazuje pristankom na raspoređivanje ruskog taktičkog nuklearnog oružja na svojem teritoriju, odbijanjem provedbe zahtjeva povezanih s nuklearnom sigurnosti u bjeloruskoj nuklearnoj elektrani u Astravecu, orkestriranjem otmice civilnog leta Ryanair FR4978, stalnom instrumentalizacijom migracije i trgovine ljudima, agresivnom ratnom retorikom od kolovoza 2020. i promicanjem povećane ruske vojne prisutnosti u Bjelarusu stalnim zajedničkim manevrima;

Q. budući da Lukašenkin režim i dalje prisiljava migrante iz trećih zemalja preko svojih granica s Latvijom, Litvom i Poljskom; budući da se migranti u Bjelarusu suočavaju s mučenjem i drugim oblicima zlostavljanja od strane službenika graničnog nadzora i drugih službenika, što je prepreka u traženju azila ili prisilno udaljenje i vraćanje;

R. budući da bjeloruske demokratske snage pod vodstvom Svjatlane Cihanouske imaju dobro uspostavljenu strukturu koja stalno dobiva međunarodno priznanje, uključujući nedavno formiranje Ujedinjene prijelazne vlade, obnovljeno Koordinacijsko vijeće i Misiju za demokratski Bjelarus u Bruxellesu; budući da Ujedinjena prijelazna vlada, članovi u dijaspori raznih demokratskih oporbenih stranaka i drugi Bjelorusi imaju ključnu ulogu u kontinuiranoj aktivnoj potpori političkim zatvorenicima, njihovim obiteljima i aktivistima koji se još uvijek nalaze u Bjelarusu;

S. budući da su Svjatlana Cihanouska i čelnici demokratskih političkih stranaka javno objavili europske težnje bjeloruskih građana;

T. budući da su kao odgovor na aktualnu represiju EU i njegove države članice donijeli niz restriktivnih mjera protiv Lukašenkina režima, uključujući sankcije protiv 195 pojedinaca i 34 subjekta izravno uključenih u kršenja ljudskih prava i pružanje potpore režimu; budući da su EU i njegove države članice izdvojili više od 100 milijuna EUR za potporu bjeloruskom narodu i njegovim demokratskim težnjama;

U. budući da Lukašenkin režim ograničava učinak zapadnih sankcija izrečenih Bjelarusu upotrebom pomoći koju pruža Rusija, što uključuje upotrebu ruskog prijevoza i lučke infrastrukture za izvoz bjeloruske robe, povlašteni pristup ruskom tržištu i odgodu plaćanja duga Rusiji, kao i zaobilaženje sankcija;

V. budući da se zbog sankcija Zapada BDP Bjelarusa smanjio za 4,7 % u 2022., što je smanjenje dvostruko manje od očekivanog; budući da se uvoz EU-a iz Bjelarusa 2022. smanjio za više od pola u usporedbi s prethodnim godinama, sa 6,54 milijarde EUR 2021. na 3,19 milijardi EUR; budući da se izvoz Bjelarusa u Rusiju povećao za više od 40 % s 16,3 milijarde USD 2021. na 23 milijarde USD 2022.; budući da se 2022. izvoz Bjelarusa u Kinu gotovo udvostručio;

W. budući da Lukašenkin režim ponovno uspostavlja centralno planirani gospodarski model iz sovjetskog doba, posebno regulacijom maloprodajnih cijena, održavanjem industrijske proizvodnje poduzeća u državnom vlasništvu na visokoj razini čak i ako nema potražnje i represijom nad privatnim poduzećima, uključujući zabranu stranim ulagačima da prodaju svoje udjele u poduzećima u Bjelarusu i uvođenjem propisa kojima se dopušta oduzimanje privatnog vlasništva; budući da Bjelarus nije poštovao ključne zaključke istražnog povjerenstva Međunarodne organizacije rada iz 2004. te da je Lukašenkin režim nastavio progon sindikalista;

X. budući da zbog potpore EU-a stotine bjeloruskih građana trenutačno primaju stipendije, a mnogi drugi sudjeluju u osposobljavanju putem interneta kako bi ojačali svoje profesionalne vještine te će sudjelovati u profesionalnim razmjenama;

Kontinuirana represija Lukašenkina režima i potpora EU-a žrtvama represije

1. najoštrije osuđuje nesmanjenu represiju te sustavna i raširena kršenja ljudskih prava koja Lukašenkin režim neprestano provodi, uključujući višestruke slučajeve zlostavljanja i mučenja te prakse pritvaranja u izolaciji i neodgovarajuće medicinske pomoći koje se provode nad političkim zatvorenicima i drugim osobama koje se kazneno progone na temelju politički motiviranih razloga, kao što su novinari, borci za ljudska prava, neovisni sindikalni aktivisti i drugi; isto tako osuđuje vršenje pritiska na osobe koje se kazneno progone namjernim uhićenjem i osuđivanjem njihove rodbine te ukidanjem dozvola njihovim odvjetnicima; i dalje izražava solidarnost s hrabrim bjeloruskim narodom i članovima organizacija civilnog društva koji se zalažu za suvereni, slobodni i demokratski Bjelarus u kojem prevladavaju pravda, mir i ljudska prava, riskirajući svoju slobodu i živote;

2. zahtijeva da Lukašenkin režim da okonča nasilje, mučenje, represiju i propagandu protiv neistomišljenika i osoba koje smatra kritičarima, da odmah i bezuvjetno oslobodi sve političke zatvorenike, članove njihovih obitelji i sve proizvoljno pritvorene osobe te da proglasi opću amnestiju za sve one koji su uhićeni iz političkih razloga od 2020. i omogući miran prijenos vlasti nakon organiziranja slobodnih i pravednih izbora;

3. poziva bjeloruske vlasti da smjesta prekinu okrutne, neljudske i ponižavajuće uvjete u kojima se politički zatvorenici drže u istražnom zatvoru i zatvoru, uključujući uskraćivanje liječenja, osnovnih higijenskih proizvoda i pristupa odvjetnicima i članovima obitelji; osuđuje praksu „uhićivanja u nizu” ili neopravdano produljenje istražnog zatvora zbog lakših kaznenih djela ili izmišljenih optužbi za „ekstremizam”; duboko je zabrinut zbog toga što su zatvoreni demokratski oporbeni vođe Viktar Babaryka i Maria Kalesnikava tajno premješteni u bolnicu bez ikakvih informacija o njihovu zdravstvenom stanju; isto je tako zabrinut zbog dugotrajnog nedostatka informacija o stanju oporbenih političara Sjargeja Cihanouskog, Mikalaija Statkeviča i Maksima Znaka, novinara Ihara Losika, Kacjarine Bahvalave (pseudonim: Andrejeva) i Andreja Pačobuta, koji je i jedan od vođa poljske manjine u Bjelarusu, te aktivistice europske građanske kampanje Paline Sharenda-Panasiuk;

4. poziva Lukašenkin režim da odmah osigura potrebno liječenje i jamči odgovarajući medicinski nadzor svim političkim zatvorenicima s ozbiljnim bolestima i zdravstvenim problemima, među kojima su Maria Kalesnikava, Viktar Babaryka, Ales Bjaljacki, Ryhor Kastusioj, Irina Melkher, Halina Džerbiš, Henadz Fijadinič, Marfa Rabkova, Vasil Berasnej, Vaclav Areška, Uladzimir Hundar, Uladzimir Mackevič, Mikalai Statkevič, Alena Hnauk, Andrej Vojnič, Aljaksandr Fiaduta, Mikita Zalataroj, Dzmitri Zalomski, Aljaksej Hubič, Vadzim Hurman, Antanina Kanavalava, Andrej Skurko, Daria Afanasieva, Arsenij Maiseičik, Ihar Mints, Pavel Hančarik, Sjargej Batura, Vaclav Daškevič, Daniil Kasciukevič, Mikhail Hamicevič, Palina Sharenda-Panasiuk, Andrej Pačobut, Ksenija Luckina, Marina Markevič, Yauhen Liulkovič, Voljga Cibulska, Voljga Zalatar, Artsiom Bayarski, Pavel Kučinski, Uladzimir Malakhouski, Ruslan Slucki, Alena Maušuk, Larisa Kuzmenka, Kiril Palčeuski, Jurij Praharenka, Sjargej Veraščahin, Vaclav Rahaščuk, Aljaksandr Kapšul, Raman Karanevič, Vital Melnik, Aksana Zarecka i Viktorija Kulsha;

5. poziva bjeloruske vlasti da dopuste diplomatima i međunarodnim organizacijama, među ostalim neovisnim medicinskim zakladama, posebno Međunarodnom odboru Crvenog križa, da posjećuju političke zatvorenike kako bi mogli procijeniti njihovo stanje i pružiti pomoć; poziva Komisiju, države članice EU-a i međunarodne institucije kao što su Međunarodni odbor Crvenog križa i UNICEF da nastave pružati sustavnu i sveobuhvatnu potporu bjeloruskim političkim zatvorenicima i članovima njihovih obitelji koji se nalaze u ranjivoj financijskoj situaciji, kao i političkim zatvorenicima koji su odslužili kazne, uključujući financijsku potporu i pomoć za medicinsku i psihološku rehabilitaciju;

6. zahtijeva neovisnu istragu i izvješće stručnjaka o smrtima političkih zatvorenika režima i o smrti aktivista Ramana Bandarenka u studenome 2020., koja je uzrokovana teškim premlaćivanjem, navodno od strane policijskih službenika u civilu ili njihovih posrednika;

7. poziva Lukašenkin režim da se suzdrži od bilo kakvog uznemiravanja, među ostalim bivših političkih zatvorenika koji su sada pušteni na slobodu; potiče režim da tim bivšim zatvorenicima omogući slobodne živote i potpuni pristup tržištu rada, društvenom životu, kao i njihovim bankovnim računima i imovini; izražava duboku zabrinutost zbog toga što se dobavljači velikih poduzeća sa sjedištem u EU-u navodno koriste prisilnim radom zatvorenika u bjeloruskim kaznenim kolonijama; poziva sva poduzeća sa sjedištem u EU-u da prekinu odnose sa svim bjeloruskim dobavljačima koji se koriste prisilnim radom u svojim lancima opskrbe, čak i onima koja još nisu obuhvaćena restriktivnim mjerama, te poziva Vijeće da nametne sankcije svim bjeloruskim poduzećima koja se koriste prisilnim radom u svojim lancima opskrbe; pozdravlja nedavno donošenje rezolucije MOR-a o mjerama koje je preporučilo Upravno tijelo u skladu s člankom 33. Ustava MOR-a u vezi s bjeloruskim sustavnim kršenjem slobode udruživanja, gušenjem demokratskog sindikalnog pokreta i kontinuiranim progonom neovisnih sindikalnih čelnika i aktivista te poziva zemlje članice MOR-a da postupe u skladu s time;

8. ponavlja da jednostrano povlačenje Lukašenkina režima iz politike Istočnog partnerstva, najavljeno 28. siječnja 2021., nema legitimitet jer ne odražava istinsku volju bjeloruskog naroda i njihove težnje ka slobodnoj i demokratskoj državi;

9. ponovno osuđuje odluku Lukašenkina režima da povuče Bjelarus iz Aarhuške konvencije, međunarodnog sporazuma kojim se provodi ljudsko pravo na čist, zdrav i održiv okoliš;

10. poziva institucije i države članice EU-a da istraže mogućnost dopuštanja predstavnicima bjeloruskih demokratskih snaga, posebno Svjatlani Cihanouskoj, legitimnoj predstavnici bjeloruskog naroda, i civilnom društvu da zauzmu prazna mjesta koja su prethodno zauzimali predstavnici bjeloruskih vlasti u bilateralnim i multilateralnim forumima, posebno u okviru politike Istočnog partnerstva; poziva Komisiju da uključi neovisne bjeloruske stručnjake koji nisu povezani s režimom kao nacionalne predstavnike Bjelarusa u programe suradnje kao što su EU4Climate, EU4 Environment i druge inicijative; potiče Vijeće za vanjske poslove da uputi trajni poziv Svjatlani Cihanouskoj, kao čelnici Ujedinjene prijelazne vlade Bjelarusa, da prisustvuje svim sastancima Vijeća za vanjske poslove koji se odnose na Bjelarus; poziva čelnike država članica, kao i političke čelnike preostalih država sudionica Europske političke zajednice da bjeloruske demokratske snage uključe u Europsku političku zajednicu, na primjer tako da im se dodijeli status promatrača;

11. osuđuje politički motivirana „pokazna suđenja” i izmišljene optužbe s ciljem poticanja straha kod predstavnika i pristaša demokratskih snaga, civilnog društva, neovisnih medija, slobodnih sindikata, boraca za ljudska prava te nacionalnih, vjerskih i seksualnih manjina; osuđuje odluku bjeloruskih vlasti od 23. kolovoza 2023. da istaknuti centar za ljudska prava Viasna i sve njegove podružnice proglase „ekstremističkom organizacijom” te poziva na to da se smjesta oslobodi njegova predsjednika i osnivača, dobitnika Nobelove nagrade za mir i nagrade Saharov Alesa Bjaljackog, kao i njegovih kolega Valjancina Stefanoviča, Uladzimira Labkoviča, Marfe Rabkove i Andreja Chapiuka; nadalje, posebno osuđuje izricanje dugih zatvorskih kazni, Henadzu Fijadiniču, Vasilu Berasneju i Vaclavu Areški, Marini Zolatavoj i Ljudmili Čekinoj, kao i osuđivanje u odsutnosti vodećih ličnosti demokratskih snaga kao što su Svjatlana Cihanouska, Pavel Latuška, Marija Maroz, Voljga Kavaljkova, Sjargej Diljeuski, Valerij Capkala, Scjapan Pucila i Jan Rudzik na temelju lažnih optužbi za „urotu u cilju preuzimanja vlasti” ili „osnivanje ekstremističkih organizacija”; osuđuje daljnji boravak u zatvoru čelnika demokratske oporbe Pavela Sevjarinjeca i Mikalaia Statkeviča; osuđuje transnacionalnu represiju Lukašenkina režima protiv bjeloruskih građana u inozemstvu, kao i potpomaganje i aktivnu suradnju Rusije u toj represiji; potiče režim da odmah prestane oduzimati djecu roditeljima i prijetiti oduzimanjem djece kao načinom kažnjavanja roditelja zbog prosvjeda ili političke aktivnosti; potiče Vijeće i Komisiju da pronađu nove načine rada na oslobađanju svih političkih zatvorenika u Bjelarusu;

12. snažno potiče bjeloruske vlasti da smjesta ukinu sve smrtne kazne i bez odgode uvedu moratorij na primjenu smrtne kazne kao prvi korak prema njezinu potpunom i trajnom ukidanju;

13. poziva Komisiju i države članice da borcima za ljudska prava, odvjetnicima i organizacijama civilnog društva i dalje omogućuju pružanje usluga, posebno socijalne pomoći, zdravstvene skrbi i javnog zastupanja, političkim zatvorenicima i njihovim obiteljima; poziva diplomate EU-a i država članica da unatoč postojećim poteškoćama uključe i podupiru predstavnike civilnog društva, borce za ljudska prava, neovisne medije, prodemokratske skupine i obitelji političkih zatvorenika u Bjelarusu;

14. poziva Komisiju, države članice i Europsku službu za vanjsko djelovanje da surađuju s međunarodnim partnerima, kao što su moskovski mehanizam OESS-a i Vijeće UN-a za ljudska prava, i s borcima za ljudska prava i predstavnicima civilnog društva na terenu, kako bi se osiguralo praćenje i dokumentiranje teških povreda ljudskih prava i zločina protiv čovječnosti u Bjelarusu te izvješćivanje o njima, a time i utvrđivanje odgovornosti i pravda za žrtve; ističe vrijedan rad nevladinih organizacija u Bjelarusu i izvan njega koje dokumentiraju slučajeve mučenja i time postavljaju važne temelje za budući kazneni progon zločina koje je počinio Lukašenkin režim; ponovno izražava potporu Međunarodnoj platformi za odgovornost u pogledu Bjelarusa;

15. ponavlja svoj poziv državama članicama EU-a da pripreme teren za kazneni progon bjeloruskih dužnosnika koji su odgovorni za izbornu prijevaru i teška kršenja ljudskih prava te zločine protiv čovječnosti ili su sudjelovali u njima, u skladu s prihvaćenim načelima izvanteritorijalne i univerzalne nadležnosti; ponavlja poziv visokog povjerenika UN-a za ljudska prava upućen svim državama članicama UN-a da razmotre takvo djelovanje prema odgovornosti; podupire daljnje rasprave o mogućem osnivanju međunarodnog suda za kršenja ljudskih prava u Bjelarusu u Haagu;

Uključenost Lukašenkina režima u rusku ratnu agresiju na Ukrajinu

16. najoštrije osuđuje uključenost Lukašenkina režima u neopravdanu, nezakonitu i ničim izazvanu ratnu agresiju Rusije na Ukrajinu i njegovo promicanje govora mržnje, dezinformacija i propagande koji odražavaju ratobornu retoriku Moskve; osuđuje, u tom smislu, masovnu opskrbu ruskih agresora streljivom i vojnom opremom, posebno proizvodnju komponenti za rusku vojsku, kao i razmještanje ruskih postrojbi u Bjelarusu i njihovu obuku od strane bjeloruskih instruktora, pozdravljanje grupe Wagner, ruske nezakonite terorističke organizacija koju financira država, prijetnju da će se pridružiti agresiji u kombinaciji s razmještanjem postrojbi pored bjelorusko-ukrajinske granice, što prisiljava ukrajinske postrojbe da ondje borave, te upotrebu bjeloruskog teritorija, zračnog prostora i infrastrukture za pokretanje invazije i stalnih raketnih napada na vojne i civilne ciljeve u Ukrajini; napominje da velika većina bjeloruskih građana ne odobrava tu višedimenzionalnu uključenost u rusku ratnu agresiju; izražava svoju punu potporu bjeloruskim aktivistima koji u Bjelarusu pružaju otpor agresorima remećenjem željeznice i drugih opskrbnih linija kojima se koristi ruska vojska, kao i potporu bjeloruskim kiberpartizanima i dobrovoljcima, posebno postrojbama Kastuś Kalinouski i Pahonia, koji se hrabro bore uz ukrajinske oružane snage kako bi odbili agresore; u potpunosti podupire pomaganje tim osobama koje pružaju otpor;

17. osuđuje nezakonit premještaj više od 2 150 djece, uključujući siročad, iz ukrajinskih područja pod ruskom okupacijom u tzv. „rekreacijske kampove” u Bjelarusu, gdje su podvrgnuta rusifikaciji i indoktrinaciji; oštro osuđuje sudjelovanje bjeloruskog Crvenog križa u nezakonitoj deportaciji ukrajinske djece; podržava ukrajinsko državno odvjetništvo u istrazi uloge Bjelarusa u prisilnim deportacijama i smatra da se djelovanje samog Lukašenke i njegova režima također može smatrati zločinom protiv čovječnosti „deportacije ili prisilnog premještanja stanovništva” u skladu s Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda; smatra Lukašenku jednako odgovornim za te ratne zločine kao i Vladimira Putina i Mariju Lvovu Belovu te stoga poziva Međunarodni kazneni sud da izda sličan međunarodni nalog za uhićenje Lukašenke; poziva Vijeće da proširi popis pojedinaca na koje se sankcije EU-a odnose kako bi se uključili oni koji su sudjelovali u prisilnoj deportaciji ukrajinske djece u Bjelarus;

18. poziva na veće sinergije i usklađenost između Strateškog kompasa EU-a i strateškog koncepta NATO-a, posebno u pogledu njihove provedbe u cilju borbe protiv ruske agresije na Ukrajinu i sudioništva Lukašenkina režima u tom sukobu; naglašava važnost jačanja suradnje EU-a i NATO-a u rješavanju svih relevantnih aspekata sudjelovanja Bjelarusa u ruskoj ratnoj agresiji na Ukrajinu; smatra da je potrebno razviti zajedničku strategiju za očuvanje neovisnosti Bjelarusa, uključujući međunarodnu potporu tom cilju, i za prijelaz Bjelarusa na demokraciju uz sudjelovanje EU-a i međunarodnih institucija poput OESS-a, Vijeća Europe i skupine G7;

19. smatra da je Lukašenkin režim time što je omogućio neopravdanu rusku ratnu agresiju na Ukrajinu postao sudionik u zločinima koje je počinila Rusija, što podrazumijeva odgovornost za uništenje i štetu nanesenu Ukrajini; nadalje smatra da posebni međunarodni sud za zločin agresije koji je Rusija počinila nad Ukrajinom mora imati nadležnost za istragu ne samo Putina i ruskog političkog i vojnog vodstva, već i vodstva Bjelarusa; stoga poziva institucije EU-a i države članice da poduzmu sve potrebne mjere kako bi se omogućio kazneni progon bjeloruskih dužnosnika koji su sudjelovali u zločinu agresije, ratnim zločinima, zločinima protiv čovječnosti i zločinima genocida počinjenim protiv Ukrajine; u tom pogledu pozdravlja korake poduzete prema uspostavi ureda Međunarodnog kaznenog suda u Ukrajini; poziva EU i njegove države članice da pronađu zakonite načine zapljene imovine bjeloruskog vodstva i povezanih bjeloruskih subjekata uključenih u ruske ratne napore te da ih upotrijebe, ako je moguće, za potporu obnovi Ukrajine;

20. poziva EU i njegove države članice da prošire i ojačaju područje primjene sankcija (mjere ograničavanja) te da donesu novi skup sankcija protiv Bjelarusa i Rusije te pojedinaca i pravnih subjekata koji su odgovorni za teška kršenja ljudskih prava u Bjelarusu ili su u njima sudjelovali u okviru režima sankcija protiv Rusije i Bjelarusa i globalnih mehanizama sankcija EU-a u području ljudskih prava (europski zakon Magnicki), uključujući sankcije za suce, tužitelje, službenike tijela kaznenog progona, zatvora i kažnjeničkih kolonija, propagandiste te agente zloglasnog KGB-a i Glavne uprave za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije (GUBOPiK/HUBAZiK);

21. poziva na da se na Bjelarus primjene postojeće sankcije protiv Rusije; ustraje u tome da bi bjeloruska potaša, koja je glavni izvor prihoda režima, trebala ostati na popisu sankcija i ne bi se trebala prevoziti teritorijem EU-a, posebno s obzirom na to da je glavni bjeloruski proizvođač potaše Belaruskali izravno uključen u nezakonit premještaj, rusifikaciju i indoktrinaciju ukrajinske djece; poziva EU i njegove države članice da hitno povećaju svoje kapacitete za procjenu stvarnog učinka sankcija i moguće kolateralne štete kako bi se osigurala potpuna provedba svih restriktivnih mjera koje se odnose na Bjelarus i bjeloruske pojedince i onemogućili svi mehanizmi zaobilaženja, kao i da pruže odgovarajuću potporu radu posebnog izaslanika EU-a za provedbu sankcija EU-a kako bi se riješili svi nedostaci i poboljšala učinkovita provedba svih sankcija;

22. poziva na to da se Rusija i Bjelarus stave na EU-ov popis visokorizičnih trećih zemalja u svrhu sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma; poziva na sastavljanje popisa izravne rodbine osoba povezanih s kriminalnim Lukašenkinim režimom koji uživaju u gostoprimstvu zemalja Europske unije; poziva na hitno preispitivanje njihovih ulaznih viza i boravišnog statusa; potiče Međunarodni olimpijski odbor i druge međunarodne sportske saveze da sportašima iz Bjelarusa i Rusije, od kojih mnogi podupiru neopravdanu rusku ratnu agresiju na Ukrajinu ili čak sudjeluju u njoj, ne dopuste da se natječu na Olimpijskim igrama u Parizu 2024. ili na bilo kojem drugom međunarodnom sportskom natjecanju;

23. žali zbog činjenice da neke države članice lobiraju za ukidanje sankcija protiv bjeloruskih proizvođača potaše, uključujući Belaruskali, te poziva države članice da pronađu zajedničke pristupe izazovima koje donose sankcije; osuđuje treće zemlje koje pomažu Rusiji i Bjelarusu da zaobiđu nametnute sankcije i traži od Komisije i država članica da uzmu u obzir uvođenje sekundarnih sankcija protiv tih trećih zemalja; osuđuje službeni posjet mađarskog ministra vanjskih poslova i trgovine Minsku u veljači 2023., što je u suprotnosti s politikom EU-a prema Bjelarusu, Rusiji i ratnoj agresiji na Ukrajinu; poziva Vijeće i potpredsjednika Komisije/Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da istraže daljnje mjere, osim sankcija, te da razviju dosljedan i sveobuhvatan dugoročni pristup Bjelarusu, u bliskoj suradnji s partnerima EU-a;

Suverenitet Bjelarusa te zaštita njegova jezika i nacionalne kulture

24. s velikom zabrinutošću prima na znanje sve veću političku, gospodarsku, vojnu i kulturnu podređenost Bjelarusa Moskvi; žali zbog činjenice da je Bjelarus postao satelitska država Rusije i osuđuje postupke dvaju režima koji bi mogli dovesti do moguće apsorpcije i pripojenja Bjelarusa Rusiji; osuđuje povijesni revizionizam Lukašenkina režima i njegove pokušaje da opravda svoje zločine, posebno represiju nad bjeloruskim narodom i ratnu agresiju usmjerenu na Ukrajinu; osuđuje raspoređivanje ruskog taktičkog nuklearnog oružja pod ruskim zapovjedništvom na bjeloruskom teritoriju, čime se očito prekršio status Bjelarusa kao zemlje bez nuklearnog oružja, koji je opozvan nakon lažnog ustavnog referenduma održanog 27. veljače 2022.; ponovno osuđuje to raspoređivanje, kojim se krši Ugovor o neširenju nuklearnog oružja i koji može izazvati daljnje preraspoređivanje nuklearnog oružja u regiji; poziva EU, njegove države članice i NATO da poduzmu sve moguće korake kako bi odgovorili na to raspoređivanje; osuđuje Lukašenkinu prijeteću retoriku o mogućoj uporabi nuklearnog oružja; poziva EU da surađuje s Međunarodnom agencijom za atomsku energiju i Skupinom europskih regulatora za nuklearnu sigurnost kako bi se osigurala nuklearna sigurnost u bjeloruskoj nuklearnoj elektrani u Astravecu i

žali zbog činjenice da je drugi reaktor u bjeloruskoj nuklearnoj elektrani pušten u rad bez pravilnog rješavanja zabrinutosti koje je iskazala međunarodna zajednica; poziva institucije i države članice EU-a da ne priznaju sporazume koje je Lukašenkin režim potpisao s Rusijom, a kojima se protivno volji naroda ustupio suverenitet Bjelarusa;

25. poziva EU i države članice da zadrže jedinstvo u suočavanju s višedimenzionalnim prijetnjama koje EU-u predstavlja režim Aljaksandra Lukašenke, posebno stalnom i rastućom instrumentalizacijom migracije koju stvara država, a koja namjerno uzrokuje ljudsku patnju na granicama Bjelarusa s Latvijom, Litvom i Poljskom i šire; oštro osuđuje upotrebu migracija u političke svrhe od strane bjeloruskih vlasti i to vidi kao namjerno orkestriranu odmazdu Lukašenkina režima protiv država članica EU-a zbog njihove potpore demokratskim snagama Bjelarusa, s ciljem destabilizacije tih država članica; zabrinut je zbog humanitarnog stanja na granicama Bjelarusa s državama članicama EU-a; poziva dotične države članice EU-a da se pridržavaju prava EU-a jer su poštovanje osnovnih europskih normi, međunarodnog prava i poštovanje dostojanstva svakog ljudskog života, posebno s obzirom na izazove, u središtu demokratskog europskog projekta, u kojem bi prema želji EU-a trebao sudjelovati i Bjelarus; naglašava da je potrebno zajamčiti pravo na azil uz istodobno pružanje humanih i dostojanstvenih uvjeta prihvata migrantima i tražiteljima azila koji su blokirani na granici;

26. smatra da dolazak u Bjelarus ruskog privatnog vojnog društva grupe Wagner stvara potencijalne sigurnosne rizike za Ukrajinu, bjeloruske susjede države članice EU-a i EU u cjelini; ponavlja svoj poziv Vijeću da doda grupu Wagner na popis terorističkih organizacija EU-a te poziva EU i njegove države članice da nastave pratiti djelovanje grupe Wagner i povećavati zaštitu granica EU-a kako bi se spriječile provokacije skupine Wagner ili pokušaji plaćenika skupine Wagner da prijeđu u EU, kao i da se nastave boriti protiv sve većeg krijumčarenja robe iz Bjelarusa;

27. primjećuje sve veću gospodarsku ovisnost Bjelarusa o Rusiji i drugim nedemokratskim zemljama, uključujući Kinu; žali zbog činjenice da se Bjelarus vraća na gospodarski model središnjeg planiranja iz sovjetskog doba, koji će dodatno izolirati tu zemlju od svjetskog tržišta i dovesti do zaostajanja u inovacijama i modernizaciji te do kontinuiranog odljeva mozgova, što je u suprotnosti s interesima bjeloruskog naroda, koji posljednjih godina pokazuje sve veću poduzetničku inicijativu;

28. podsjeća sva poduzeća EU-a koja posluju u Bjelarusu na svoj prijašnji poziv da postupaju s posebnom pažnjom i da se pridržavaju svoje odgovornosti u vezi s poštovanjem ljudskih prava, u skladu s Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; traži od tih poduzeća da se suzdrže od bilo kakvih novih ulaganja u toj zemlji i da javno prosvjeduju pred bjeloruskim vlastima protiv kontinuirane represije radnika i građana općenito;

29. poziva Komisiju i države članice EU-a da nastave podupirati mala i srednja poduzeća u Bjelarusu, s obzirom na to da su ona imala važnu ulogu u podupiranju prodemokratskog pokreta u Bjelarusu tijekom i nakon predsjedničkih izbora 2020.;

30. izražava solidarnost s bjeloruskim građanima koji nastoje zaštititi i njegovati svoj nacionalni identitet, posebno ulaganjem napora u širenje upotrebe bjeloruskog jezika; žali zbog nedavne osude upravitelja umjetnosti Pavela Belavusa na 13 godina zatvora zbog njegovih aktivnosti u promicanju bjeloruskog jezika i kulture; obvezuje se da će povećati komunikaciju na bjeloruskom jeziku, posebno prevodeći svoja izvješća i rezolucije o politici Bjelarusa i Istočnog partnerstva na bjeloruski jezik te poziva druge institucije EU-a da učine isto;

31. potiče bjeloruski režim da okonča svoju diskriminaciju i nasilje nad svim manjinama, posebno etničkim, vjerskim i seksualnim manjinama; osuđuje bjeloruske vlasti zbog napada na etničke litavske i poljske zajednice u zemlji, posebno nedavnim odlukama usmjerenim na zatvaranje litavskih i poljskih škola i ukidanje obrazovanja na litavskom i poljskom jeziku; poziva bjeloruske vlasti da poštuju prava litavske i poljske manjine, uključujući pravo na obrazovanje na litavskom i poljskom jeziku; osuđuje uhićenja Andželike Borys, Andreja Pačobuta i drugih članova poljske zajednice; smatra da su optužbe za „poticanje mržnje” i „rehabilitaciju nacizma” koje su podignute protiv Andželike Borys političke naravi bez zasluga ili pravne vrijednosti te prima na znanje da je ona oslobođena tih optužbi;

32. oštro osuđuje progon vjerskih zajednica u Bjelarusu, uključujući progon svećenika i laika koji u svojim vjerskim aktivnostima odbijaju podržati stajalište Lukašenkina režima i izražavaju neslaganje s njegovom politikom; osuđuje, u tom pogledu, osudu pravoslavnog svećenika Sjargeja Rezanoviča, njegove supruge i sina na 16 godina zatvora, pritisak izvršen na pokojnog pravoslavnog nadbiskupa Artemija Kiščanku, kao i redovita uhićenja članova svećenstva, uključujući zatvaranje katoličkih svećenika Vaclava Adamoviča, Andreja Kulika i Aljaksandra Šaucoua te katehete Vladzislava Beladzeda u svibnju 2023.; osuđuje i oduzimanje crkava katolicima u Minsku i zabranu svakog političkog djelovanja u okviru protestantske evangelizacije;

33. potiče Lukašenkin režim da smjesta okonča progon, diskriminaciju i nasilje nad pripadnicima skupine LGBTI te da osigura njihovu potpunu zaštitu i uključenost u društvo; podržava napore organizacija LGBTI osoba u Bjelarusu u zagovaranju pravnih reformi kojima se svim pojedincima osiguravaju jednaka prava i zaštita;

34. žali zbog nedostatka antidiskriminacijskog zakonodavstva u pogledu osoba s invaliditetom u Bjelarusu, kao i zbog prisilnog zatvaranja Ureda za prava osoba s invaliditetom 2021., vodeće organizacije za prava osoba s invaliditetom u toj zemlji; žali zbog problema s kojima se suočavaju djeca s invaliditetom u Bjelarusu u pogledu ispravnih dijagnoza, obrazovanja i reintegracije u društvo te zbog nedostatka javne odgovornosti i transparentnosti ustanova u koje su ta djeca smještena; naglašava potrebu za deinstitucionalizacijom i stavljanjem izvan snage bjeloruskog zakona br. 183-Z od 30. lipnja 2022. o pravima osoba s invaliditetom i njihovoj socijalnoj integraciji, kojim se diskriminiraju djeca i odrasle osobe s invaliditetom, čime se ograničava njihov pristup osnovnom, srednjoškolskom i visokom obrazovanju ovisno o stupnju invaliditeta; zgrožen je što bjeloruske vlasti nastavljaju smještati osobe s različitim invaliditetom u iste ustanove i ne pružaju specijaliziranu skrb nijednoj skupini, da je više od 10 000 osoba s invaliditetom koje žive u „psihoneurološkim" ustanovama lišeno njihovih zakonskih prava te da su sudovi direktore tih institucija odredili kao njihove zakonske skrbnike; ističe da je potrebno staviti izvan snage odredbe kojima se dopušta prisilno oduzimanje slobode;

Potpora demokraciji i europskim težnjama

35. ističe činjenicu da Bjelarus dijeli povijesne veze s ostatkom Europe te baštinu europske kulture i identiteta te da bi na temelju težnji bjeloruskog naroda trebao ostati dio europskog političkog, kulturnog i gospodarskog prostora; srdačno prima na znanje i podržava izjave Svjatlane Cihanouske i čelnika bjeloruskih demokratskih političkih stranaka o europskim težnjama Bjelarusa; poziva institucije i države članice EU-a da razviju ambiciozniju i sveobuhvatniju strategiju, zajedno sa širokim gospodarskim planom, kako bi se pružila potpora bjeloruskim demokratskim snagama, među ostalim oporbenim političkim strankama, aktivistima civilnog društva, borcima za ljudska prava, neovisnim umjetnicima, neovisnim sindikatima i slobodnim medijima u Bjelarusu i izvan njega s ciljem poticanja demokratske tranzicije u toj zemlji i poštovanja neovisnosti i suvereniteta Bjelarusa; poziva na sveobuhvatne programe izgradnje kapaciteta, osposobljavanje o pravnom stručnom znanju za izradu nacrta zakonodavstva, digitalnoj i osobnoj sigurnosti, inicijativama mentorstva, pripravništvima i drugim obrazovnim mogućnostima kako bi se osnažili ti akteri i potaknuo njihov potencijal;

36. poziva na bolju komunikaciju EU-a s bjeloruskim narodom kako bi im se pružile informacije i suzbile dezinformacije i propaganda medija pod kontrolom države; potiče države članice EU-a da potiču kontakte između vlastitog stanovništva i bjeloruskog naroda te da usklade svoje djelovanje kako bi se ublažile poteškoće s kojima se suočavaju demokratske snage i oporbene političke stranke, aktivisti civilnog društva i drugi građani Bjelarusa u egzilu, primjerice u postupku dobivanja boravišnih dozvola i otvaranja bankovnih računa te u kontekstu postupaka podnošenja zahtjeva za vizu u Bjelarusu i trećim zemljama, među ostalim zbog nepravilne primjene režima sankcija; naglašava da bjeloruski narod ne bi trebalo izjednačavati s Lukašenkinim režimom i da bjeloruske državljane koji žive u egzilu ne bi trebalo diskriminirati zbog toga što bjeloruski režim sudjeluje u ratu protiv Ukrajine; žali zbog namjernog protjerivanja ili neobnavljanja akreditacije diplomata iz EU-a, njegovih država članica i drugih zemalja od strane Lukašenkina režima kako bi se ograničila njihova podrška progonjenim Bjelorusima i njihova mogućnost izdavanja viza; prima na znanje rad organizacija civilnog društva EU-a u pružanju potpore njihovim bjeloruskim kolegama i pružanju pomoći bjeloruskim državljanima tijekom procesa premještanja te poziva EU i njegove države članice da dodatno omoguće njihov rad;

37. potiče države članice da dodatno pojednostave postupke za dobivanje viza i boravišnih dozvola osobama koje bježe iz Bjelarusa zbog političkih razloga ili onima kojima je potrebno liječenje zbog pretrpljenog nasilja; poziva Komisiju i države članice da pripreme pravila i postupke za rješavanje slučajeva u kojima se borcima za ljudska prava i drugim aktivistima civilnog društva oduzima državljanstvo u Bjelarusu, kao i za pružanje potpore bjeloruskim državljanima koji borave u EU-u čiji će osobni dokumenti isteći i koji ih ne mogu produljiti jer se ne mogu vratiti u Bjelarus;

38. poziva Vijeće da preispita i ažurira svoje zaključke o Bjelarusu usmjeravanjem na sprečavanje i ograničavanje sigurnosnih rizika koje predstavlja Lukašenkin režim, učinkovitu javnu politiku EU-a i suradnju s bjeloruskim narodom, uključujući one u egzilu, strukturiranu suradnju s bjeloruskim demokratskim snagama i civilnim društvom te potporu žrtvama Lukašenkina režima;

39. pozdravlja otvaranje službene Misije za demokratski Bjelarus 1. ožujka 2023. u Bruxellesu; nadalje pozdravlja osnivanje Ujedinjene prijelazne vlade kao središnjeg izvršnog tijela demokratskog pokreta, koje bi, zajedno s Koordinacijskim vijećem, jedinstvenim predstavničkim tijelom bjeloruskog demokratskog društva, međunarodna zajednica trebala tretirati kao demokratske predstavnike bjeloruskog naroda; poziva na potpisivanje sporazuma o formalizaciji i sistematizaciji suradnje između Europskog parlamenta i bjeloruskih demokratskih snaga i civilnog društva, uključujući Ujedinjenu prijelaznu vladu i Koordinacijsko vijeće; naglašava potrebu da Vijeće i Komisija zadrže međunarodnu pozornost i potporu, koji su se promijenili nakon ruske ratne agresije na Ukrajinu, za prodemokratski pokret u Bjelarusu; poziva Komisiju i Vijeće da se pripreme za različite scenarije kao što su (prisilna) zamjena Lukašenke ili rusko de facto pripojenje ili okupaciju Bjelarusa te da se savjetuju s Ujedinjenom prijelaznom vladom o tim različitim scenarijima;

40. pozdravlja činjenicu da je Komisija odobrila program potpore „EU4Bjelarus: potpora otpornosti društva i razvoja ljudskog kapitala”, čiji je cilj poduprijeti demokratske težnje u Bjelarusu; smatra da je takva potpora ključna za očuvanje promjena u bjeloruskom društvu koje su proizašle iz mirnog prodemokratskog pokreta tijekom predsjedničkih izbora 2020.; ustraje u tome da se sredstva programa EU4Belarus strateški usmjeravaju u aktivnosti kojima se podupiru europske težnje bjeloruskog naroda;

41. poziva Komisiju i države članice da nastave i prošire potporu kulturnim i obrazovnim aktivnostima bjeloruskog civilnog društva i akademskih institucija, uključujući one usmjerene na potporu bjeloruskom jeziku i neovisnim medijima; ističe važnost potpore digitalizaciji i stvaranju prostora za prodemokratsko građansko i političko sudjelovanje bjeloruskih državljana; poziva Komisiju i države članice da nastave podupirati neovisne bjeloruske medije, koji su desetkovani nakon predsjedničkih izbora 2020. te su se morali premjestiti i ponovno izgraditi svoje aktivnosti; u tom smislu traži od Komisije i država članica da ojačaju kapacitete medijskih kuća na bjeloruskom jeziku, uključujući Charter 97, Radio Racyja, Euroradio, Belsat TV, Naša Niva i Novy Čas, te da obrate posebnu pozornost na nove medijske kuće kao što su NEXTA, Malanka i Zerkalo (bivši TUT.BY); pozdravlja preseljenje Radija Free Europe/Radija Liberty i otvaranje ureda u Litvi, koji radi na pružanju vjerodostojnih medijskih usluga slušateljima u Bjelarusu;

42. ističe važnost stalnog jačanja veza i suradnje između Bjelarusa, s jedne strane, i mladih i akademske zajednice u EU-u, s druge strane; pozdravlja dodjelu financijskih sredstava EU-a za pružanje obrazovnih mogućnosti bjeloruskim studentima i stručnjacima, posebno putem projekta EU4Belarus MOST+ („program mobilnosti usmjeren na kontakte među građanima”); očekuje da će se ta potpora nastaviti i da će Bjelorusi biti značajno uključeni u programe EU-a, kao što su Erasmus+ i Obzor Europa; štoviše, poziva na kontinuiranu potporu bjeloruskim neovisnim akademskim institucijama, uključujući Europsko sveučilište za humanističke znanosti u Vilniusu;

43. ustraje u tome da bi se znatan dio financijske potpore EU-a trebao i dalje usmjeravati putem fleksibilnih i nepristranih mehanizama EU-a, kao što je Europska zaklada za demokraciju (EED), čime bi se osigurala dobra usmjerenost i odgovornost za organizacije civilnog društva, neovisne medije i prodemokratske skupine; poziva na više financiranja s niskim pragom za nevladine organizacije u Bjelarusu i izvan njega; predlaže da bi se Europska zaklada za demokraciju trebala više usredotočiti na Bjelarus, dok bi države članice Europskoj zakladi za demokraciju trebale osigurati više sredstava za potporu demokratskim snagama Bjelarusa;

44. podržava pripreme za međunarodnu donatorsku konferenciju koju je potaknuo EU kako bi se pomoglo demokratskim snagama Bjelarusa; poziva EU da na operativnoj razini surađuje s predstavnicima demokratskih snaga Bjelarusa kako bi se dovršio rad na usvajanju plana za provedbu gospodarskog i investicijskog paketa vrijednog 3 milijarde EUR koji je Komisija već predvidjela kao način da se podrže demokratske težnje bjeloruskog naroda; poziva na politički dijalog između EU-a i demokratskih snaga Bjelarusa da se nađe zajednička vizija za navedeni plan potpore; ističe potrebu za konkretnom javnom raspravom kako bi se izgradila javna potpora za znatnom uključenosti EU-a;

45. izražava zabrinutost zbog transparentnosti, slobode i pravednosti parlamentarnih i lokalnih izbora 2024. u Bjelarusu, posebno u svjetlu novih pravnih ograničenja za političke stranke i izjava Središnjeg izbornog povjerenstva u kojima se dovodi u pitanje važnost međunarodnog promatranja izbora i uloga Ureda za demokratske institucije i ljudska prava OESS-a; osuđuje stvaranje nepodnošljivih uvjeta i ograničenja djelovanja oporbenih demokratskih stranaka u Bjelarusu; posebno osuđuje novi zakon o političkim strankama donesen u veljači 2023., koji je jasno usmjeren na ometanje i odvraćanje od djelovanja demokratskih snaga nametanjem dodatnih ograničenja i obveze registracije pri Ministarstvu pravosuđa; smatra da se tim zakonom namjerno pokušavaju službeno ukinuti demokratske stranke i spriječiti ih u sudjelovanju na parlamentarnim izborima 2024. te da će u konačnici dovesti do de facto zabrane svih političkih stranaka koje se suprotstavljaju režimu; poziva nacionalne političke stranke država članica i europske političke stranke i zaklade da dodatno razviju svoju potporu demokratskim političkim strankama u Bjelarusu i suradnju s njima;

46. poziva vodstvo bjeloruskih demokratskih snaga da održi jedinstvo i nastavi primjenjivati inovativne metode za uključivanje bjeloruskog naroda, posebno u zemlji, kako bi se zadržalo njihovo povjerenje u demokratske promjene i kako bi ih se mobiliziralo na predstojećim izborima;

o

o o

47. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladama i parlamentima država članica, visokom povjereniku Ujedinjenih naroda za ljudska prava, glavnom tajniku Ujedinjenih naroda, Međunarodnoj organizaciji rada, Vijeću Europe, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, predstavnicima bjeloruskih demokratskih snaga, Međunarodnom crvenom križu, Međunarodnom olimpijskom odboru, UEFA-i, FIFA-i, Međunarodnoj federaciji hokeja na ledu, Međunarodnoj teniskoj federaciji, Udruzi teniskih profesionalca, Ženskoj teniskoj asocijaciji i de facto vlastima Republike Bjelarusa.